

2022-04-19

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: AFN 2022/116

Åtgärder för en jämnare fördelning av boende Yttrande över förslag till lagrådsremiss

Förslag till beslut

1. Arbets- och företagsnämnden föreslår att kommunstyrelsen antar förslaget yttrande över utkast till lagrådsremiss - Åtgärder för en jämnare fördelning av boende - enligt bilaga 2 till tjänsteskrivelse daterad den 19 april 2022.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

I utkastet till lagrådsremissen *Åtgärder för en jämnare fördelning av boende* föreslås ändringar i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. för att åstadkomma en jämnare fördelning över landet av boendeplatser för skyddsbehövande som kommer till Sverige med stöd av EU:s massflyktsdirektiv. Bland annat föreslås att Migrationsverket ska kunna anvisa en kommun att ordna boendet för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd samtidigt som Migrationsverket behåller huvudansvaret för mottagandet. Kommunerna ska få ersättning för att anordna dessa boenden.

I arbets- och företagsnämndens föreslagna yttrande ställer sig Nacka kommun positiv till de förändringar i lagstiftningen som möjliggör en jämn fördelning av boenden för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Likaså ställer sig Nacka kommun positiv till förslaget att dessa personer ska omfattas av lagen om mottagande av asylsökande samt få samma sjukvård som asylsökande från den dag de söker tillfälligt skydd. I yttrandet föreslår Nacka kommun att schablonersättningen till kommunerna differentieras baserat på varierande bostadspriser i olika kommuner och regioner. Personer i eget boende bör prioriteras när Migrationsverket anvisar personer till boende i kommunen. Möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden bör prioriteras och då är det viktigt att kunna bo kvar i samma kommun. Även för att barns rättigheter ska kunna tillgodoses är detta väsentligt.

Ärendet

Inom Justitiedepartementet har ett utkast till lagrådsremiss, *Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* utarbetats.

Nacka kommun är inte remissinstans men har ändå valt att lämna synpunkter på förslaget. Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 29 april 2022.

Förslagen i utkastet till lagrådsremissen

I utkastet till lagrådsremiss föreslås ändringar i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. för att åstadkomma en jämnare fördelning över landet av boendeplatser för skyddsbehövande som kommer till Sverige med stöd av EU:s massflyktsdirektiv. I utkastet till lagrådsremiss föreslås bland annat att:

- Migrationsverket ska få anvisa en kommun att ordna boendet för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Migrationsverket ska behålla huvudansvaret för mottagandet.
- Kommunerna ges behörighet att anordna boenden för dessa personer.
- Kommunerna ska få ersättning för att anordna boenden. Dessa ersättningar kommer, liksom bland annat fördelningen av anvisningar, att regleras i förordning.
- Bestämmelserna i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska gälla från den tidpunkt då utlänningen ansöker om tillfälligt skydd.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Kommuner ska få anvisas att ordna boendet för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att en bestämmelse om att Migrationsverket får anvisa en kommun som ska ordna boendet för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska införas i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Bestämmelsen ska kompletteras med en befogenhet för kommunerna att anordna boenden för dessa personer.

Bakgrunden är att Sverige behöver ha beredskap för att ta emot ett mycket stort antal skyddsbehövande med anledning av att EU har aktiverat massflyktsdirektivet till följd av Rysslands invasion av Ukraina.

Flyktingar från Ukraina får uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen och omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och Migrationsverket ansvarar för mottagande av och bistånd till dem. Det innebär att Migrationsverket har skyldighet att erbjuda personerna plats i anläggningsboende. Eftersom personer med tillfälligt skydd inte blir folkbokförda i Sverige, kvarstår Migrationsverkets ansvar för boende för denna grupp under hela den tid de vistas i Sverige.

De platser i anläggningsboende som Migrationsverket ordnar kommer inte att frigöras kontinuerligt, eftersom den som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd inte omfattas av möjligheten att bli anvisad till en kommun enligt bosättningslagen i samband med beslutet om uppehållstillstånd. Detta skiljer sig mot asylsökande som bor i Migrationsverkets anläggningsboenden och som anvisas till en kommun enligt bosättningslagen när de beviljats uppehållstillstånd.

I förslaget till lagrådsremiss konstateras att det behövs en styrning i lag för att boende för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska bli så jämnt fördelat som möjligt mellan kommunerna. Möjligheten att anvisa en kommun som ska ordna boendet kommer dock inte att förändra ansvarsfördelningen mellan stat och kommun på annat sätt än att kommunerna blir skyldiga att ordna boende för dessa flyktingar/denna målgrupp. Migrationsverket ska fortsatt ha huvudansvaret för mottagandet för dessa personer och därmed även ansvar för övrigt bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska även omfatta personer som har ansökt om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

Lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska ändras så att lagarna även omfattar personer som har ansökt om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

Nuvarande reglering innebär att personer som kommit till Sverige inom ramen för massflyktsdirektivet omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. först efter beviljat uppehållstillstånd. Under tiden ansökan prövas omfattas dessa personer inte av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. eller lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Det innebär att de saknar rätt till bistånd från Migrationsverket och har mer begränsad tillgång till vård.

Ersättning till kommunerna

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att kommuner som har anvisats att ordna boenden för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska ha rätt till statlig ersättning för sina kostnader. Regler om detta ska ges i förordning. Enligt bedömningen i utkastet till lagrådsremissen bör ersättningen lämnas i form av schablonbelopp som avser att täcka de genomsnittliga kostnaderna kommunerna får för att ordna boenden.

Staten har det huvudsakliga ansvaret för mottagande av asylsökande m.fl. och utgångspunkten är att staten ska ersätta kommunerna (och regionerna) för de kostnader som de har för insatser som de är skyldiga att tillhandahålla. Kommunerna föreslås i

utkastet till lagrådsremiss få behörighet att anordna boenden för personer med tillfälligt skydd som omfattas av 1 § första stycket 2 LMA.

Enligt 23 § LMA har en kommun som har lämnat bistånd enligt lagen rätt till ersättning från staten för biståndet. Bestämmelser om ersättning bör liksom när det gäller andra kostnader för mottagande av asylsökande ges i förordning. Ersättningsystemet ska utformas så att ersättningen kan betalas ut på ett enkelt sätt och med utgångspunkt att täcka de genomsnittliga kostnaderna och inte ge upphov till onödiga administrativa kostnader för kommunerna. Kommunerna bör därför ersättas genom schablonbelopp.

Föreskrifter vid prioriteringar av anvisningar

Regeringen ska, när det gäller personer som omfattas av massflyktsdirektivet, få meddela föreskrifter om 1. antalet utlänningar för vilka det under ett visst år finns ett behov av att anvisa en kommun, 2. prioriteringen vid anvisningar, 3. fördelningen av anvisningar mellan kommuner, och 4. inom vilken tid kommun ska ordna boende.

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att lagen om mottagande av asylsökande m.fl. kompletteras med ett bemyndigande som möjliggör för regeringen att meddela föreskrifter. Sådana föreskrifter bör få avse antalet utlänningar för vilka det under ett visst år finns ett behov av att anvisa en kommun, prioriteringen vid anvisningar, fördelningen av anvisningar mellan kommuner, och inom vilken tiden kommun ska ordna boende. Det innebär att regeringen kan meddela föreskrifter exempelvis om antalet boendeplatser per län och kommun och om vilka hänsyn som ska tas vid fördelningen. Tidigare och totalt mottagande i kommunen är exempel på faktorer som ska inverka på fördelningen. Föreskrifter om prioritering vid anvisningar kan till exempel omfatta bestämmelser om att personer som bor i eget boende ska prioriteras ned till förmån för personer som bor i anläggningsboende vid anvisning av en kommun som ska ordna boende.

Arbets- och företagsnämnden förslag på yttrande

En kommun ska få anvisas att ordna boendet för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

För att få fram tillräckligt många boendeplatser till personer som får uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och samtidigt åstadkomma en så jämn fördelning som möjligt mellan kommunerna föreslår regeringen att kommunerna ges lagliga befogenheter att kunna bistå Migrationsverket i arbetet med att ordna boende. Nacka kommun ställer sig positiv till denna bedömning och till att Migrationsverket ska kunna anvisa en kommun att ordna boende för flyktingar som beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet. Detta givet det stora antalet flyktingar till följd av kriget i Ukraina och att dessa boenden kan bli aktuella på längre sikt, inte tillfälligt som för asylsökande. En jämnare fördelning kommer att underlätta för flyktingarna att snabbare komma i arbete och kunna försörja sig under den tid de bor sig i Sverige.

Lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. bör gälla även de som ansökt om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

Nacka kommun ställer sig positiv till att lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska gälla de som ansökt om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Det faktum att flyktingar som sökt skydd enligt massflyktsdirektivet inte omfattas av nämnda lagstiftning idag förlänger både den tid som dessa flyktingar måste vänta på ekonomisk ersättning och tiden de måste vänta på att kunna ta del av viss sjukvård. Det innebär också att dessa personer kan komma att ansöka om ekonomiskt nödbistånd hos kommunen under den tid de väntar på handläggning hos Migrationsverket vilket kan innebära ökade kostnader för kommunerna.

Ersättning till kommunerna

Ersättning för anläggningsboenden i kommunal regi ska enligt förslaget lämnas i form av ett schablonbelopp med utgångspunkt i den genomsnittliga boendekostnaden. Nacka kommun anser att detta inte är rimligt eftersom boendekostnaderna skiljer sig betydligt mellan olika kommuner och regioner i landet. Schablonersättningen bör istället differentieras baserat på boendekostnaderna i olika kommuner och regioner. Om schablonersättningen inte differentieras kommer bland annat Nacka kommun samt andra storstadskommuner i landet behöva stå för en del av kostnaden för dessa boenden. Flyktningmottagandet är i grunden ett statligt ansvar och ersättningen måste därför innebära full kostnadstäckning för samtliga kommuner, inte bara för vissa.

Övriga förutsättningar för den statliga ersättningen behöver också klargöras, till exempel för hur lång tid som ersättningen kan beviljas. Många kommuner drabbades hårt 2017 när den statliga ersättningen för boenden för ensamkommande sänktes med kort varsel och kommunerna satt fast i långa avtal. För att undvika en liknande situation behöver villkoren för ersättningen klargöras skyndsamt så att kommunerna kan ordna boenden som man säkert vet att staten ersätter hela kostnaden för. Den ekonomiska risken kan inte enskilda kommuner stå för.

Prioriteringen av anvisningar

I promemorian ges som exempel att föreskrifter om prioritering vid anvisningar kan omfatta bestämmelser om att personer som bor i eget boende ska prioriteras ned till förmån för personer som bor i anläggningsboende vid anvisning av en kommun som ska ordna boende.

Nacka kommun anser att de som bor i eget boende, (EBO) idag vid behov ska prioriteras för anvisning till anläggningsboende i den kommun de bor i för att de inte ska behöva

flytta till en annan kommun. En prioritering av dessa hushåll vid anvisning till boenden i en viss kommun kommer att innebära att flyktingarnas påbörjade integration och etablering på arbetsmarknaden kan fortsätta och inte behöver börja om i en ny kommun.

Ur ett barnrättsperspektiv är detta också viktigt eftersom barnen då kan fortsätta gå i samma skola och behålla kompisar och fritidsaktiviteter.

Fördelningen av anvisningar mellan kommuner

Regeringen föreslår kunna meddela föreskrifter exempelvis om antalet boendeplatser per län och kommun och om vilka hänsyn som ska tas vid fördelningen. När det gäller dagens kommunal för anvisningar enligt bosättningslagen tas ingen hänsyn till bostadsmarknaden i kommunen. Nacka kommun pekar i yttrandet på att läns- och kommunal för anvisningar av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet ska ta bostadsmarknaden i länet och kommunerna i beaktande. Bostadsmarknaden bör vara ett av de kriterier som ligger till grund för kommuntalet både för anvisningar enligt bosättningslagen och vid anvisning av boende för personer med tillfälligt skydd.

Bilagor

1. Utkast till lagrådsremiss, *Åtgärder för en jämnare fördelning av boende*
2. Förslag till yttrande, AFN 2022/116, KFKS 2022/373

Susanne Nord
Utbildnings- och arbetsmarknadsdirektör
Stadsledningskontoret

Jenny Rivas
Verksamhetsutvecklare
Arbets- och etableringsenheten